

VAJTHÓ LÁSZLÓ: TANÁRI PÁLYÁM EMLÉKEZETE

Vajthó László nevét tudományos, műfordítói és szépirodalmi munkássága alapján is számon tartja az irodalomtörténet, élete alkonyán publikált visszaemlékezése azonban elsősorban mégis a műértésre nevelő lelkes irodalomtanár rokonszenves alakját állítja elének. Egyéniségének és életművének erről az alapvonásáról némi ön-íroniával kis verstöredékében így vall: „Nagy költők tízezer verse zsong bennem / Ezért nem sikerült nagy költővé lennem.”

E sok tekintetben példamutató életpálya a múlt század végén egy Szatmár megyei kisközségből indult. A családi környezettől is inspirált irodalmi érdeklődést a szatmárnémeti gimnázium, majd a gráci és jénai szemeszterekkel megszakított kolozsvári egyetemi tanulmányok fejlesztették tovább. A tanári pálya első két vidéki állomása (Lugos és Liptószentmiklós) szerény előkészületnek tekintendő az irodalomtanításban merészen új utakat vágó, több mint három évtizedes (1919-től 1950-ig tartó) budapesti működéshez.

A diák- és pályakezdő évek idézése egy mély érzésű, befelé élő, szépségre fogékony ifjú élet kisebb-nagyobb kudarcok közti formálódását mutatja, de néhány vonással rávilágít a korabeli társadalmi, főként közoktatási viszonyokra is. Baráti szeretettel idézi föl a már diákkorában is tekintélynek örvendő, későbbi nyelvészprofesszor, Csúry Bálint alakját, a tragikus sorsú kitűnő irodalomtörténészt, Zsigmond Ferencet, valamint az irodalomtörténetben és nyelvészetben egyaránt maradandót alkotó Zolnay Bélát.

Ma, az irodalomtanítás körül meg-megújuló viták idején legnagyobb figyelmet a budapesti tanári működés idején elért irodalompedagógiai eredményei érdemelnek. Ezek közül is főként az, hogy nemcsak saját osztályai közül vont be néhányat az addig kéziratban porosodó magyar irodalmi alkotások kiadásába, hanem más iskolákba és tanárokbá is sikerült beoltania ezt a nemes kultúramentő lelkesedést. A *Magyar Irodalmi Ritkaságok* 63 kötete minden szónál szebben beszélő bizonyossága a tanulóifjúság és az irodalom találkozásának. Azon a kulturális nyereségen túl, hogy ennek az áldozatos munkának köszönhető többek között Bessenyei nagy regényének, a *Tarimenes utazásá*-nak megjelenése is, különösen sokra kell értékelnünk azt a nevelési eredményt, amely sok középiskolás tanuló irodalmi műveltségének elmélyítésében és érdeklődése ébrentartásában jutott kifejezésre. Ilyen szempontból mellékesnek tekinthetők azok a szórványosan elhangzó megjegyzések, hogy a kiadványok között elavult és esztétikailag értéktelen művek is szerepelnek. A jó példa mozgósító erejének bizonyossága, hogy egy volt tanítvány — ma budapesti gimnáziumi tanár — kezdeményezésére újból megindult egy ehhez hasonló vállalkozás.

Az átlag tanári munkából szintén magasan kiemelkedik Vajthó Lászlónak az az erőfeszítése, amelyet az iskolai oktatás hatásfokának emelése érdekében *A Tanítás Problémái* c. sorozat 22 kötetének megjelentetésével végzett. Itt ismerteti azt az irodalomtanítási koncepcióját is (*Tanulók szerepe az irodalomtanításban*), mely szerint az iskolai tananyag valamennyi témájának van az osztályban egy-egy olyan szakértője, aki megfelelő időpontban a tanár helyett maga tájékoztatja társait a tudnivalókról. Követelmény a referenssel szemben, hogy élje át azt, amit mond, és tudjon beszámolni, vitatkozni róla.

Ez a „szabálytalan” irodalomtanítási módszer a visszaemlékező tanár vallomása szerint egyáltalán nem vezetett szabadossághoz és felszínességhez, hanem inkább kedvezően befolyásolta a tanulók önmagukkal szemben támasztott szellemi igényét.

Az életszerűen felidézett emlékek sorát gyakran reflexiók, sok tapasztalatra épülő hasznos tanácsok és megszívlelésre méltó, nevelői lelkiülettől áthatott javaslatok egészítik ki. Ilyen pl. a tanulók alapos megismerését kívánó tanári kötelezettség hangoztatása annak érdekében, hogy a nevelő ne önmagát keresse tanítványai-ban, hanem valamennyinek a fejlődését egyéniségéhez mért feladatok kijelölésével igyekezzék biztosítani. A személyiség tiszteletben tartását tükröző magatartás jut kifejezésre a következő vallomásában is: „A tanulóra ráerőszakolt nézeteknek nem

sok hasznát láttam, annál több kárát, így hát nem éltem vele." A tanári segítőkétség szorgalmazása, a szó szerinti tanulás elleni tiltakozás, a gúnyolódás elítélése, a gyenge tanulókkal való foglalkozás szükségessége, a tanulói érdeklődés felkeltésének néhány jó ötlete mind megannyi bizonyítéka annak a pedagógiai erosznak, amely Vajthó László tartalmas életének érdemei közül legmesszebbre világít és legtovább fennmarad, mert tanítványok népes táborának a lelkében munkálkodik tovább. Ennek a jótékony, termékenyítő hatásnak legfrissebb bizonyítéka, hogy 1969-ben, 35 évvel Vajthó László kezdeményezése után újból megindult *A Tanítás Problémái* sorozat, s benne már eddig is több olyan kiadvány látott napvilágot, amelyek minden bizonnyal valamennyiünk közös ügyének, a magyar irodalom tanításának megjavítását mozdítják elő. (*Tankönyvkiadó 1969.*)

SIPKA SÁNDOR

HÉZSÓ FERENC: BIRKANYÚZÁS